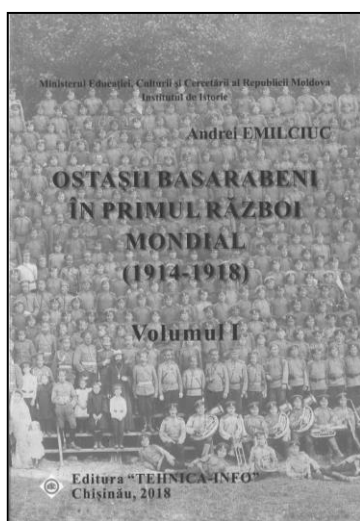

Andrei EMILCIUC¹. OSTAȘII BASARABENI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL (1914-1918). Vol.I. Ediția a doua. Chișinău: Tehnica-Info, 2018 (F.E. -P. „Tipografia Centrală”). 562 p.

Aniversarea centenarului de la declanșarea „Marelui Război” a reprezentat un imbold mult așteptat pentru mai mulți istorici de la Chișinău (și nu numai) de a readuce în prim-plan istoriografic această tematică. Rezultatele nu s-au lăsat așteptate, iar în rândul contribuțiilor notorii se înscrie și volumul documentar alcătuit de cercetătorul Andrei Emilciuc, dedicat militarilor originari din Basarabia, participanți la Primul Război Mondial (1914-1918).

Deși încă tânăr, autorul are aproape 15 ani de experiență de cercetare în arhive, în virtutea cărui fapt propune publicului larg și celui de specialitate o lucrare inedită și destul de bine documentată, pe o tematică, de altfel, slab cercetată și ignorată de-a lungul anilor.

Semnificația lucrării are o tangență directă și cu sărbătorirea în acest an a centenarului de la crearea Sfatului Țării, cu evenimente majore care s-au produs în anii Primului Război Mondial, iar legătura cu aceste evenimente a fost una decisivă. În plus, lucrarea a fost aprobată de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editată cu contribuția Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova.

Lucrarea nu este o simplă înșirare de date din diverse surse, atât publicate, cât și de arhivă, cum s-ar părea la prima vedere. Istoricul Andrei Emilciuc a depus o migăloasă și asiduă muncă de sistematizare a datelor colectate după principiul teritorial-administrativ, începând de la județ și continuând cu plasa și localitatea de baștină a militarilor, aplicând secundar ordonarea alfabetică.

Însăși valorificarea surselor depistate a necesitat din partea autorului o documentare preliminară în privința mai multor aspecte slab cunoscute, fără de care elaborarea unei astfel de lucrări nu ar fi fost posibilă sau ar fi fost dificilă. Meticulozitatea de care a dat dovadă cercetătorul Andrei Emilciuc la clarificarea acestor nuanțe, aparent auxiliare, se va dovedi, suntem siguri, foarte utilă cititorului ordinar, care va găsi informația căutată fără a pierde ore în șir.

După declanșarea Primului Război Mondial, în componența Statului Major General rus a fost creat un departament special, însărcinat să acumuleze informații despre ostașii decedați, răniți sau dispăruți fără urmă în timpul acțiunilor de luptă întreprinse împotriva armatelor inamice. Dosarele acestui departament au fost depozitate în fondul 16196 al Arhivei Istorico-Militare de Stat a Rusiei (Moscova). Acest departament publica periodic liste ale militarilor fără grad ofițeresc uciși, răniți și dați dispăruți. În total, periodicul a adunat 2835 de numere, însumând 45360 de pagini și aproximativ 1,8 milioane de nume. Fiecare număr era alcătuit, în medie, din 16 pagini și acoperea perioada de timp cuprinsă între august 1914 și iulie 1916, însă fără a exista o consecutivitate cronologică.

Cercetătorul atrage atenția la neajunsul substanțial al acestor liste: în primul rând, erorile la ortografierea numelor proprii și a toponimelor românești; listele, în unele cazuri, erau alcătuite în baza datelor prezentate de către combatanți, în urma comunicărilor verbale, care nu totdeauna erau complete și veridice; datele erau înregistrate de conțopiști, care nu cunoșteau limba română, împărțirea administrativ-teritorială a Basarabiei și toponimiile locale. Ca rezultat, multe nume au fost exagerate.

¹ Autor: dr. Andrei EMILCIUC, cercetător științific superior la Institutul de Istorie, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Volumul a fost elaborat în cadrul proiectului pentru tinerii cercetători 14.819.06.01F „Basarabeni în timpul Primului Război Mondial (1914-1918)” realizat la Institutul de Istorie. La elaborarea volumului au contribuit: dr. Sergiu BACALOV, dr. Tudor-Eugen SCLIFOS, Denis BULANCEA și Alexei ȘEVCIUC.

Autorul constată că în Basarabia aceste liste au fost republicate în paginile ziarului *Бессарабские губернские ведомости*, care a apărut la Chișinău până în 1917. Însă, redacția ziarului le prelua *ad-litteram*, repetând erorile cu privire la scrierea denumirilor localităților din Basarabia, fără să le rectifice. Nici autorii (Simion Carp, Ghenadie Chirița, Terentie Carp și Ecaterina Gîrbu) volumului *Tradiții militare (trecut, prezent, viitor)*, scos de sub tipar în 2013 la Chișinău, care au colectat și sistematizat listele publicate în diferite numere ale acestui ziar, nu au intervenit în această privință, limitându-se doar la o transpunere transliterată a informațiilor din listele respective.

Cercetătorul a examinat primele 1370 de numere ale publicației în cauză. Aceste date sunt plasate într-o serie consecutivă pe pagina *web* a Bibliotecii de Stat a Rusiei în 67 de volume (de regulă, fiecare volum conține 20 de numere) și pe cea a Bibliotecii Naționale a Rusiei. În cele 1370 de numere examinate au fost depistate și prelucrate 157 de liste în care se fac referințe la Basarabia, ceea ce ar însemna în medie o apariție în fiecare al nouălea număr. Restul numerelor disponibile sunt foarte dispersate, din care cauză autorul a decis că acestea vor fi examinate cu o altă ocazie, în speranța ca între timp numerele care lipsesc vor fi digitalizate.

Partea principală a lucrării o constituie listele cu circa 30 de mii de ostași originari din Basarabia participanți la acțiunile militare din Primul Război Mondial, structurate în nouă secțiuni, pentru fiecare din cele opt județe ale Basarabiei (Akkerman, Bălți, Bender, Chișinău, Hotin, Ismail, Orhei, Soroca), precum și cele rămase cu județul neidentificat. Pe lângă aceasta, lucrarea este alcătuită din *Prefață* (în care autorul prezintă informații istorice pentru înțelegerea specificului surselor valorificate), *Lista abrevierilor*, *Tabloul unităților teritorial-administrative cu localitățile din componență (1914-1918)* și *Bibliografie* (cu lista celor 174 de surse utilizate la elaborarea lucrării). Bibliografia lucrării cuprinde toate elementele necesare individualizării exemplarului descris: titlu, emitent, loc de apariție, an de ediție, fondul de depozitare.

Din categoria documentelor inedite în lucrare este folosit fondul prefecturilor județene ale Basarabiei (Fondul 339) depozitat în Arhiva Națională a Republicii Moldova, care a permis reconstituirea listei nominale de invalizi, văduve și orfani de război din județele Cahul (*Sergiu BACALOV*) și Soroca (*Tudor-Eugen SCLIFOS*), iar pentru județul Lăpușna a fost depistată și valorificată în fondul aceleiași instituții o listă a ostașilor din cuprinsul județului căzuți în Primul Război Mondial (*Alexei ȘEVCIUC*), alcătuită în baza informațiilor prezentate de pretorii de plasă la ordinul Prefectului județului Lăpușna.

Importanța teoretică și practică a lucrării este determinată de faptul că rezultatele investigațiilor științifice pot fi utilizate atât în cadrul cursurilor normative și speciale universitare, în procesul de pregătire a licențiaților, masteranzilor și doctoranzilor, cât și la elaborarea lucrărilor de sinteză în domeniul istoriei militare, în special, și a istoriei moderne și contemporane a Basarabiei și Rusiei, în general, a istoriei Basarabiei în anii Primului Război Mondial, fiind de un real folos profesorilor, studenților și tuturor celor care se interesează de istoria Primului Război Mondial.

Cu siguranță, volumul va fi util și pentru cei ce se interesează de istoria localității de baștină, având ca subiect de cercetare sătenii căzuți în anii Primului Război Mondial.

Caracterul inovator al lucrării elaborate de Andrei Emilciuc nu poate fi pus la îndoială, dat fiind că lucrarea este o primă investigație științifică de acest gen efectuată în Republica Moldova în care este pusă în discuție și, în fond, rezolvată problema privind participarea ostașilor basarabeni în Primul Război Mondial, acoperindu-se prin aceasta, parțial, golul existent în istoriografie. Subiectul pus în discuție poartă un caracter original și constituie rodul muncii timp de mai mulți ani a autorului.

Prin construcția lucrării, orizontul ei documentar, factologic și ideatic, exercițiul conceptual și metodologic, cercetătorul Andrei Emilciuc izbuteste să expună în partea introductivă principiile de bază ale selectării și sistematizării informațiilor la tema cercetată. Accentuăm, de asemenea, tendința autorului de a fi deschis și receptiv în aprecieri la tot ce este nou în cercetarea științifică: izvoare, concepte, metodologie, terminologie etc., prin care se poate stabili adevărul istoric.

Lucrarea elaborată de Andrei Emilciuc atestă seriozitatea științifică a autorului, fiind o dovadă în plus a faptului că graba în investigațiile științifice nu este de natură să aducă limpezime și claritate în studierea problemelor majore legate de o tematică extrem de controversată cum este cea a istoriei Primului Război Mondial.

Lucrarea este concepută și scrisă într-o manieră academică. Materialul factologic bogat și destul de convingător pune în lumină o pagină necunoscută pentru cititorul din Republica Moldova legată de Istoria Primului Război Mondial.

Conținutul de bază al lucrării semnate de istoricul Andrei Emilciuc certifică capacitățile dezvoltate ale autorului de a înainta și de a rezolva, în mod independent, probleme de ordin științific, de a face o analiză temeinică și minuțioasă a izvoarelor și a literaturii monografice folosite, de a purta discuții argumentate cu oponenții, de a face concluzii și generalizări.

Ne-am referit, destul de succint, doar la aspectele principale expuse în lucrarea dlui Andrei Emilciuc. Nu am procedat la o critică de conținut, cum ar fi trebuit, din simplul considerent că obiecțiile și sugestiile pe marginea textului (documentelor) au fost expuse de noi în cadrul discuțiilor la Sectorul de Istorie Modernă a Institutului de Istorie și de care autorul a ținut cont la elaborarea lucrării. Din acest motiv ne-am oprit doar la relevarea, caracteristica și aprecierea conținutului lucrării. Suntem convinși că unele considerații și afirmații de conținut vor mai apărea în literatura istorică. Dincolo de orice observație critică, o concluzie se impune din start: lucrarea prezentată de cercetătorul Andrei Emilciuc este, fără îndoială, o concludentă reușită a rezultatelor unor cercetări temeinice, de durată și de reală valoare științifică, un izvor important de recuperare a memoriei ostașilor basarabeni căzuți în Primul Război Mondial.

*Valentin TOMULEȚ, dr. hab., prof. univ.
Departamentul Istoria Românilor, Universală și Arheologie, USM*